

T-rovina do a-roviny

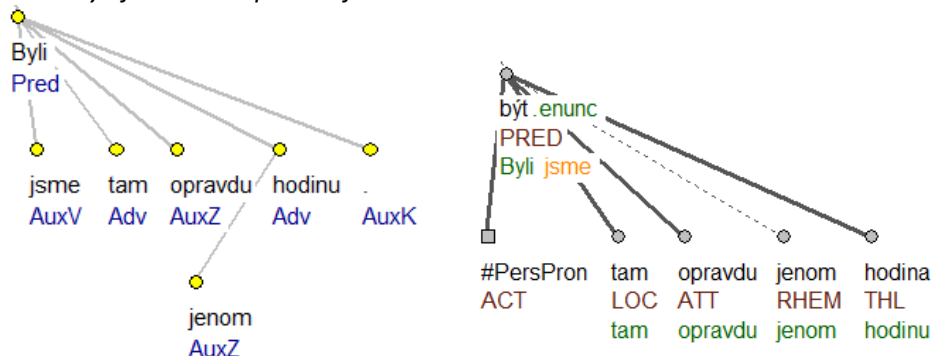
1. Struktura

Struktura, závislosti, řešení koordinací, apozicí, vsuvek apod. se z t-roviny „kopíruje“ do a-roviny za dodržení základních principů anotace na a-rovině.

Výjimka 1.1: **RHEM** (rematizátor, zdůrazňovací částice)

Rematizátor (uzel s funktorem **RHEM**) je na t-rovině levá sestra uzlu, který zdůrazňuje. Na a-rovině visí s afunem **AuxZ** na slově, před kterým stojí na povrchové rovině; srov. (1). Více viz *castice*.

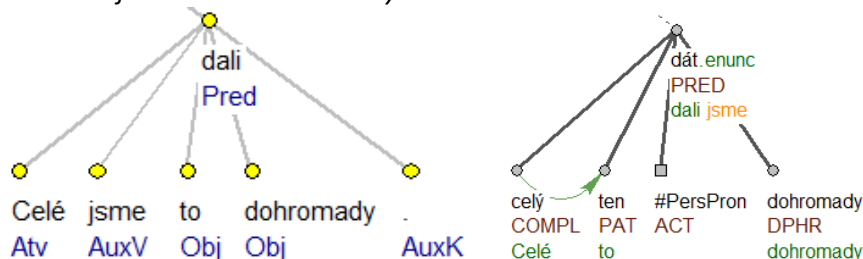
Př. 1: *Byli jsme tam opravdu jenom hodinu.*

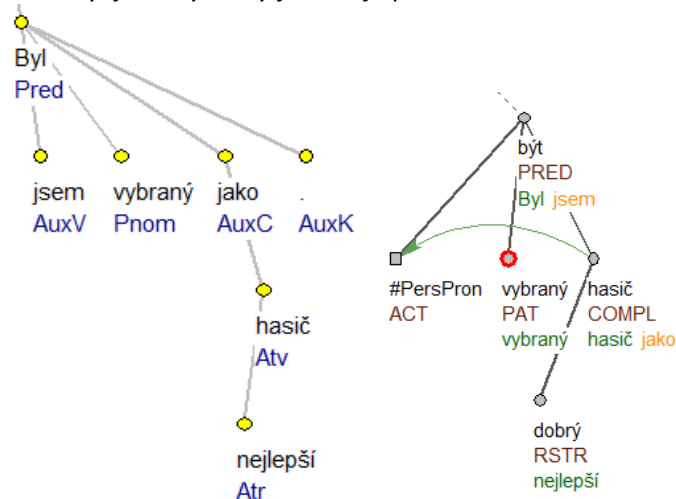
Výjimka 1.2: **COMPL** (doplněk) už neplatí! Viz *dodatek doplněk*.

Doplněk (uzel s funktorem **COMPL**) na t-rovině závisí na slovese a ke jménu, se kterým se shoduje, vede zelená šipka. Na a-rovině závisí doplněk přednostně na jménu, se kterým se shoduje (a má afun **AtvV**); pokud jméno není vyjádřeno, závisí doplněk na slovese (a má afun **AtvV**). Srov. (4) a (5).

Př. 4: *Celé jsme to dohromady.*

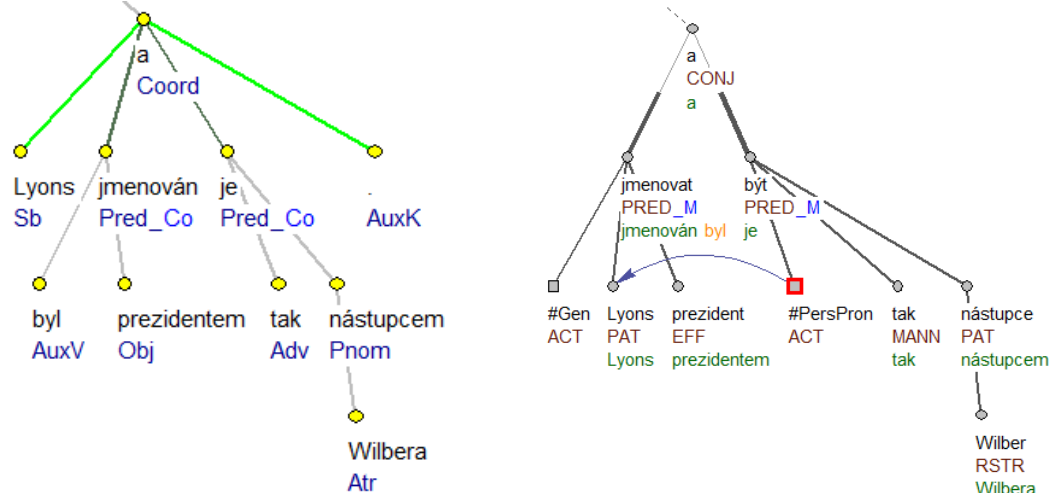

Př. 5: *Byl jsem vybrán jako nejlepší hasič.*

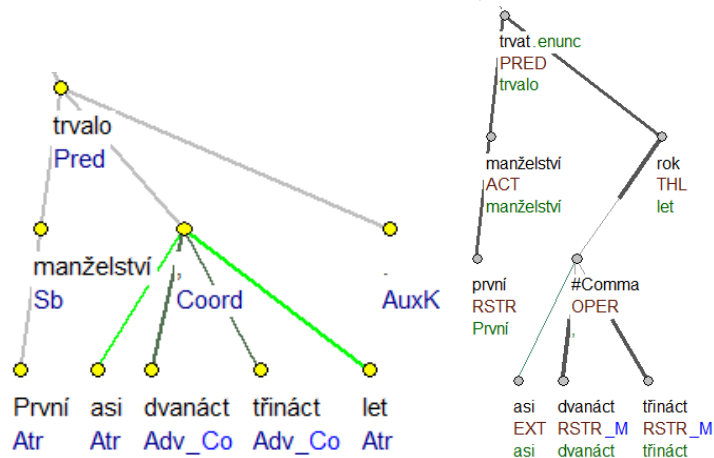
Výjimka 1.3: Při **souřadném spojení sloves v aktivu a pasivu** může být povrchový subjekt shodný pro obě slovesa, a tudíž bude na a-rovině zachycen jako tzv. **společné rozvití**. Na t-rovině jsou však tomu doplnění připsány jiné syntaktické funkce (zpravidla ACT a PAT) a doplnění není zachyceno jako společné rozvití. Srov. (6).

Př. 6: Lyons byl jmenován prezidentem a je tak nástupcem Wilbera.

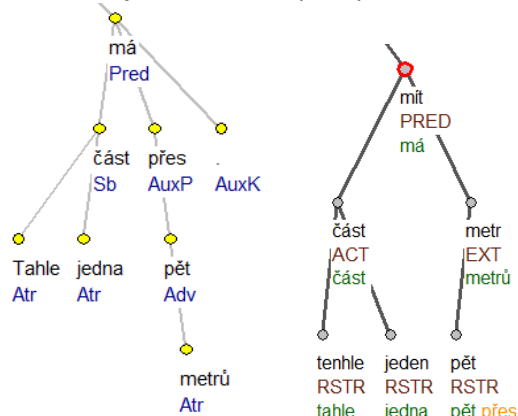

Výjimka 1.4: Asymetrie funkce a formy u číselných výrazů. Na t-rovině je při stavbě stromu upřednostněna funkce, na a-rovině stavíme strom primárně podle formální závislosti. Srov. (7), (8). Pravidla pro anotaci číselných výrazů na a-rovině viz zvl. dodatek *numbers*.

Př. 7: První manželství trvalo asi dvanáct, třináct let.

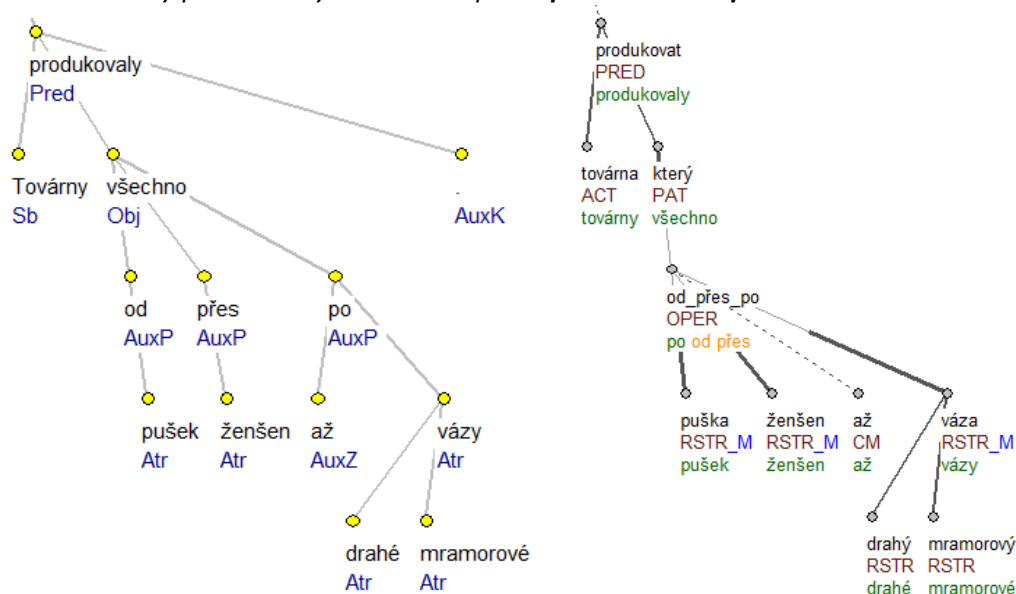
Př. 8: Tahle jedna část má přes pět metrů.

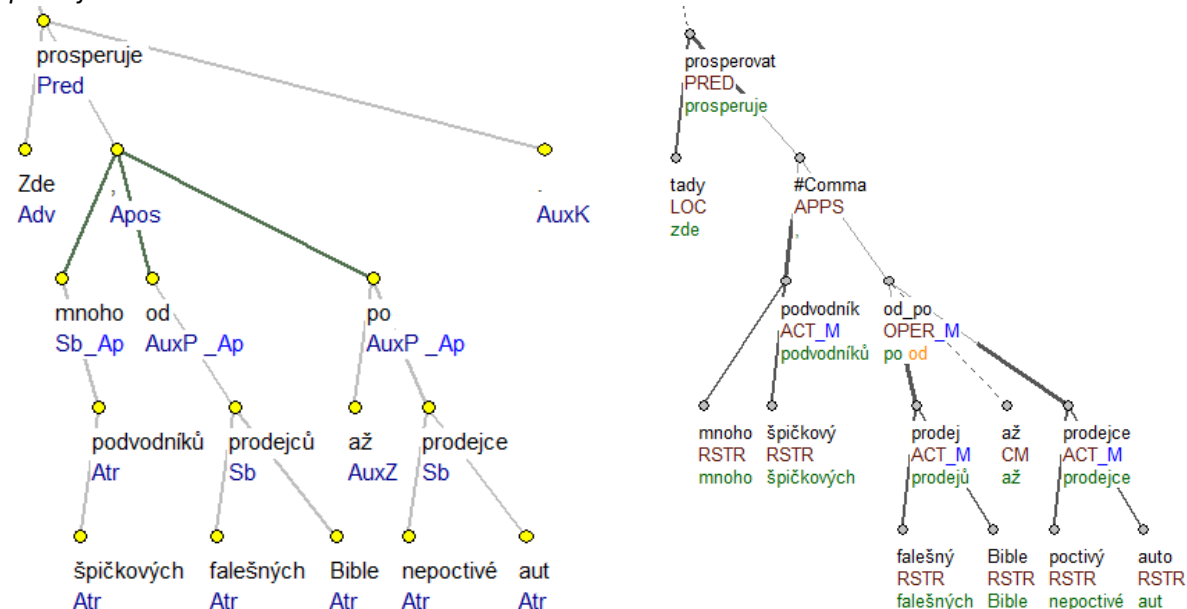
Výjimka 1.5: Jiné případy asymetrie funkce a formy. Struktura analytického stromu se od struktury na tektogramatické rovině liší i v dalších případech asymetrie funkce a formy, kdy je na t-rovině upřednostněna funkce, zatímco na a-rovině stavíme strom primárně podle formální závislosti. Jde o následující skupiny jevů:

- předložky **od-přes-do/po, od-do/po, versus, ku** jsou na t-rovině zachyceny jako souřadnost; na a-rovině anotujeme závislostní vztah. Srov. (9)-(12).
- ve strukturách se **spojovníkem** na a-rovině nelišíme koordinační a determinační vztah (viz dokument *spojovník*).

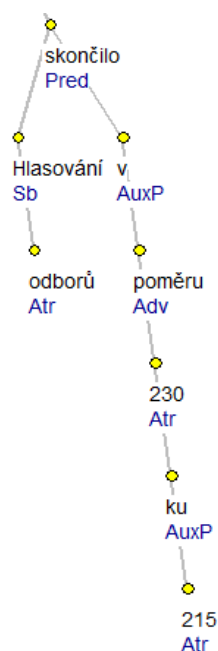
Př. 9: *Továrny produkovaly všechno od pušek přes ženšen až po drahé mramorové vázy.*

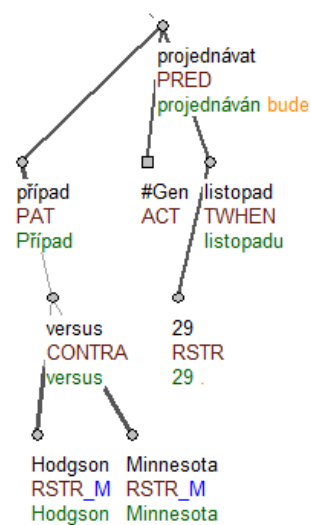
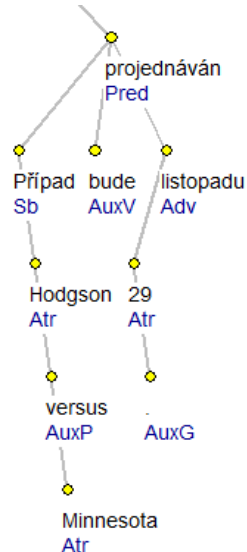
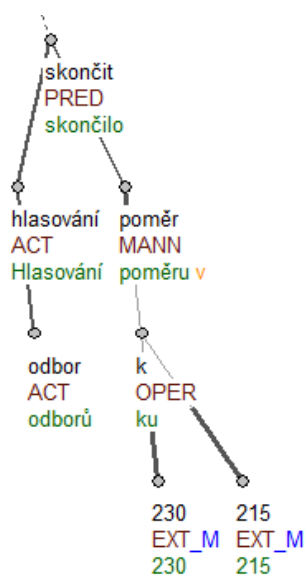
Př. 10: *Zde prosperuje mnoho špičkových podvodníků, od falešných prodejů Bible až po nepoctivé prodejce aut.*

Př. 11: Hlasování odborů skončilo v poměru 230 **ku** 215

Př. 12: Případ Hodgson **versus** Minnesota bude projednáván 29. listopadu

2. Funktory a afuny

Funktory nahrazujeme afuny podle pravidel anotace na a-rovině.

Pravidlo 2.1: Rozvití substantiva má na a-rovině vždy afun **Atr** (nebo **Aux***), tj. nikdy nemá Sb, Obj nebo Adv. Za substantiva se považují i substantivizovaná adjektiva (*ten.Atr vrátný*) a číslovky základní (*asi.Atr pět litrů*).

Kořeny nezávislých vět: PRED, DENOM, VOCAT, PARTL → Pred, Denom, Vocat, Partl

Vsuvka: PAR → Pred_P, Denom_P, Vocat_P, Partl_P

Valenční doplnění: ACT, PAT, ADDR, EFF, ORIG, CPHR → Sb nebo Obj

Výjimka 2.1: PAT po sponě (*být*, dvojtečka, pomlčka) je Pnom.

Frazém: DPHR (část bezprostředně závislá na slovese) → Sb nebo Obj. Viz *frazemy*.

Okolnostní určení: TWHEN, TFHL, TFRWH, THL, THO, TOWH, TPAR, TSIN, TTILL, DIR1, DIR2, DIR3, LOC, AIM, CAUS, CNCS, COND, INTT, ACMP, CPR, CRIT, DIFF, EXT, MANN, MEANS, REG, RESL, RESTR, BEN, CONTRD, HER, SUBS → Adv

Doplňěk: COMPL → Atv nebo AtvV. Viz výjimka 1.2.

Substantivní rozvití: APP, AUTH, ID, MAT, RSTR → Atr

Koordinace: CONJ, ADVS, CONFR, CONTRA, CSQ, DISJ, GRAD, REAS, OPER → Coord

Apozice: APPS → Apos

Rematizátory, modifikátory a jiné částice: PREC, MOD, ATT, CM a RHEM → AuxZ

Falešný subjekt: INTF → AuxO

Cizojazyčný výraz: FPHR (neposlední člen cizojazyčného výrazu) → Atr

Abecední seznam funktorů a jejich protějšků na a-rovině viz příloha A.

3. Elipsy

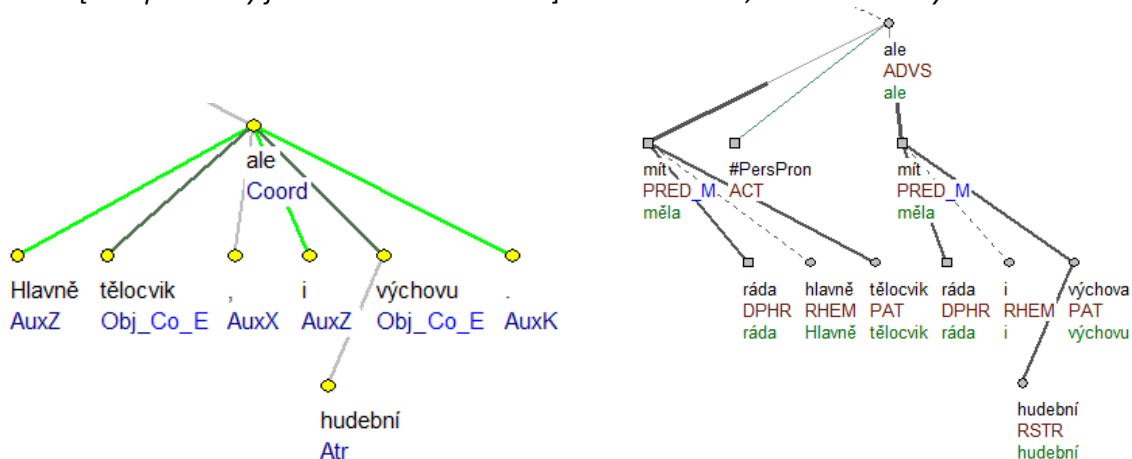
Uzly pro elidovaná doplnění jsou na t-rovině vizualizovány jako □ (nikoli jako o).

Elipsy závislých doplnění (□-uzly-listy s lemmaty #PersPron, #Gen, #Cor, #QCor, #Oblfm, #Unsp, #Rcp, #Benef, #Some) nejsou pro a-rovinu relevantní.

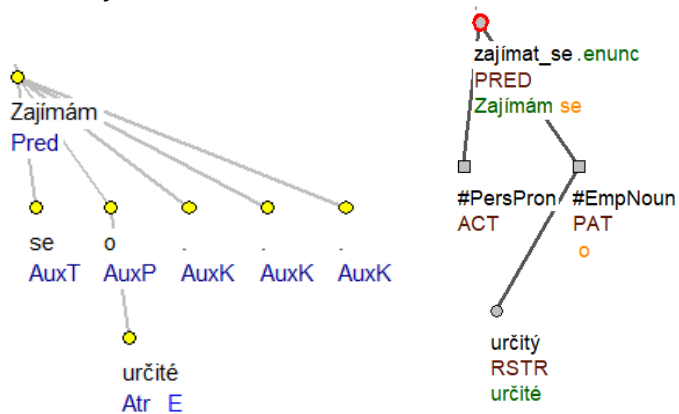
Na a-rovině reflektujeme (příponou **_E** u příslušného afunu) jen **elipsu řídicího uzlu**, to znamená, že povrchově vyjádřené **doplnění závisí na t-rovině na přidaném uzlu vizualizovaném jako □**, a to buď s lemmatem lexikálním („normálním“; zkopírovaným) nebo s lemmatem #EmpPred, #EmpNoun. Srov. (20)-(23). Pravidla anotace elips na a-rovině viz i zvl. dodatek *ellipsis*.

Výjimka 3.1: Pokud je řídicím uzlem doplnění □-uzel s lemmatem **#Total** (konstrukce s významem omezení; funktor RESTR), **#Equal** (srovnání; CPR), **#AsMuch** (účinek; RESL) případně **#Separ** (souřadnost), **#Idph** (názvy) a **#Forn** (cizojazyčné výrazy) elipsa se na a-rovině neznačí. Srov. (22) a (23).

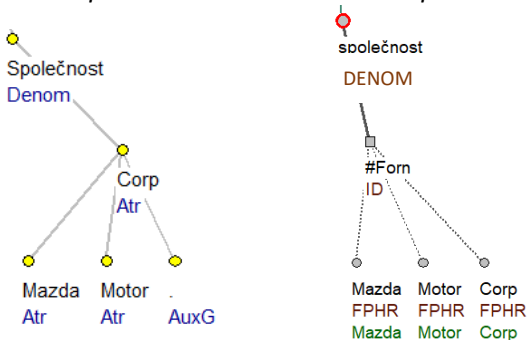
Př. 20: [Jaké předměty jste měla ve škole ráda?] Hlavně tělocvik, ale i hudební výchovu.

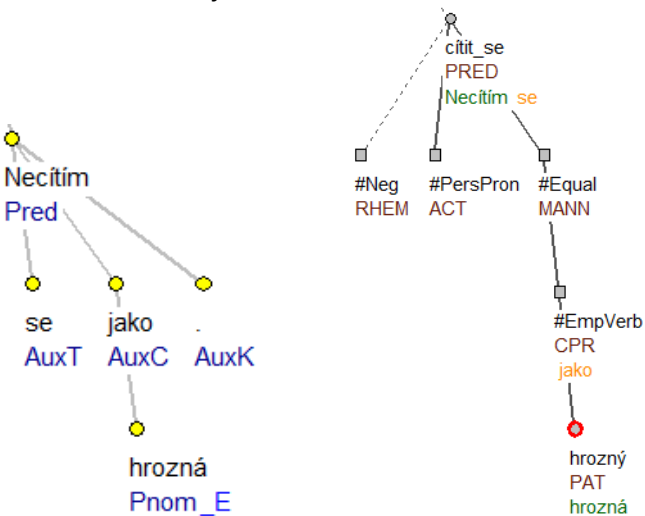
Př. 21: *Zajímám se o určité...*

Př. 22: *společnost Mazda Motor Corp.*

Př. 23: *Necítím se jako hrozná.*

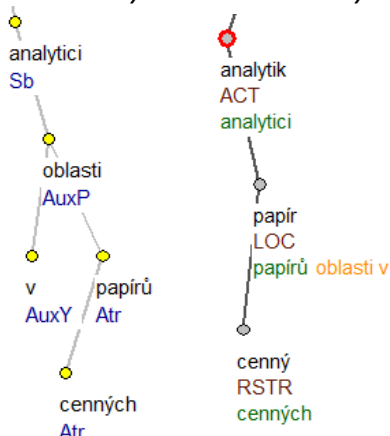

4. Slova, která nemají na t-rovině uzel

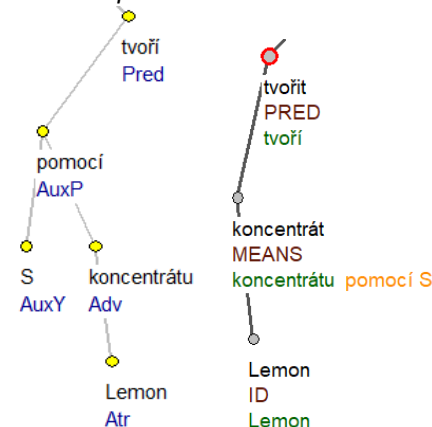
Uzly na t-rovině jsou propojeny s uzly na a-rovině. Slova, která nemají na t-rovině samostatný uzel, jsou připojena k uzlům, ke kterým „patří“. A-uzly, na které vede z t-uzlu odkaz, jsou pod t-uzlem zapsány zeleným (lexikální slovo) a oranžovým („připojené“ funkční slovo) písmem. Slova, která nemají na t-rovině uzel, zachytíme na a-rovině podle platných pravidel.

4.1 Předložky, podřadici spojky (včetně víceslovných) jsou zachyceny jako uzel řídicí doplnění, se kterým se pojí. Víceslovné části předložek a spojek mají afun $AuxY$. Srov. (24)-(26).

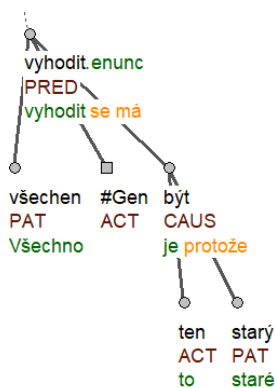
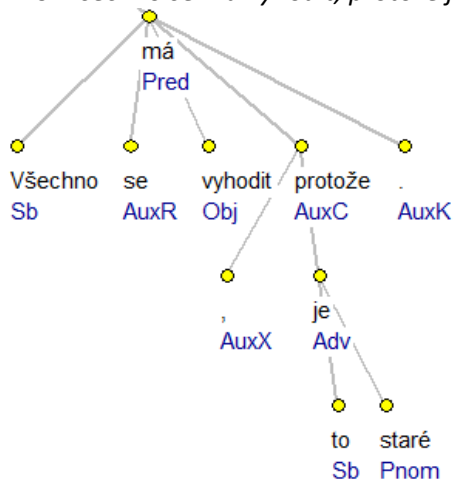
Př. 24: *analytici v oblasti cenných papírů*

Př. 25: *S pomocí koncentráту Lemon tvoří...*

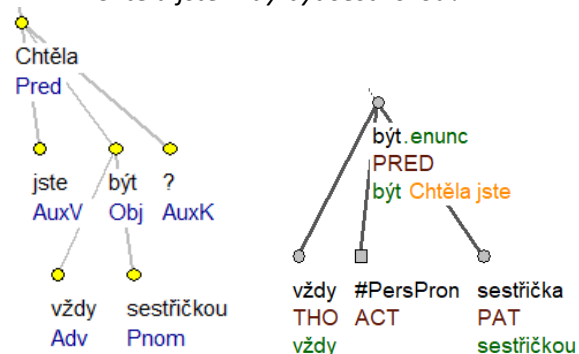
Př. 26: *Všechno se má vyhodit, protože je to staré.*

4.2 Pomocné sloveso *být* závisí na příslušném plnovýznamovém slovese, má afun AuxV . Srov. (27).

4.3 Modální slovesa jsou zachycena jako uzel řídící plnovýznamový infinitiv. Srov. (26), (27).

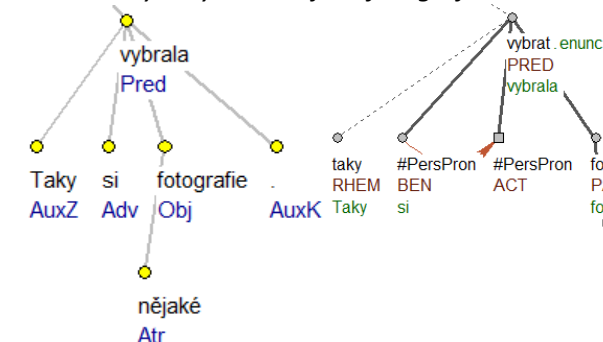
Př. 27: *Chtěla jste vždy být sestřičkou?*

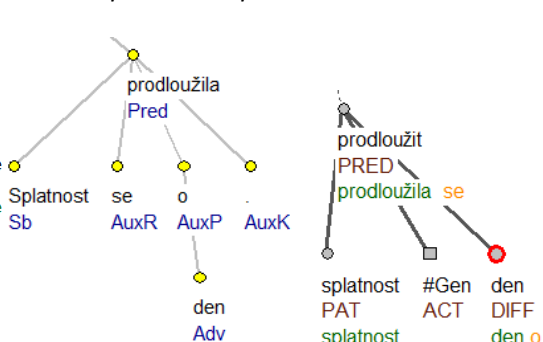
4.4. Pro formu *se/si* platí:

- pokud je *se/si* na t-rovině v lemmatu, pak má na a-rovině afun AuxT. Srov. (21), (23) výše.
 - pokud je *se/si* na t-rovině připojené k uzlu s lemmatem #PersPron, pak má na a-rovině afun Obj nebo Adv nebo Atr (podle funktoru – valence). Srov. (28).
 - v ostatních případech má forma *se/si* afun AuxR (forma *se/si* je na t-rovině připojená ke slovesu nebo k uzlu s lemmatem #Rcp a není v lemmatu). Srov. (29).
- Pravidla anotace forem *se* a *si* na a-rovině viz i zvl. dodatek *sesi*.

Př. 28: *Taky si vybrala nějaké fotografie.*

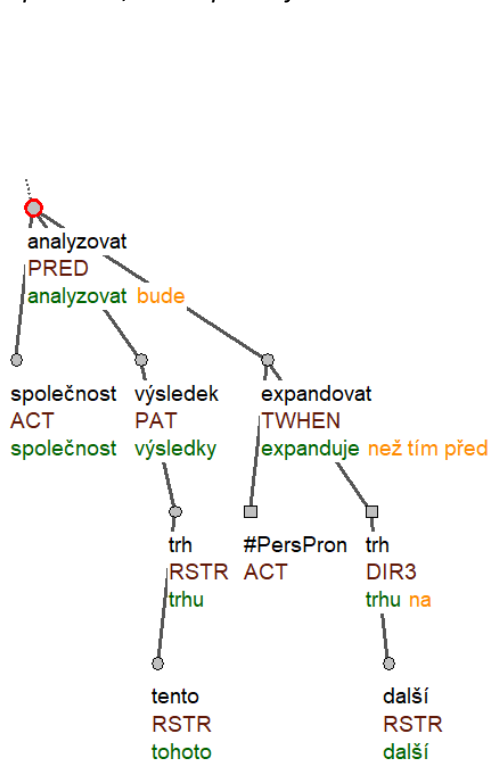
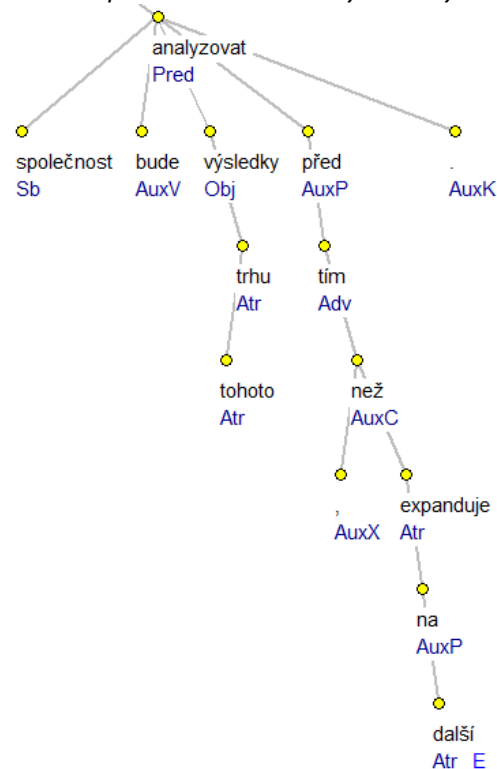
Př. 29: *Splatnost se prodloužila o den.*

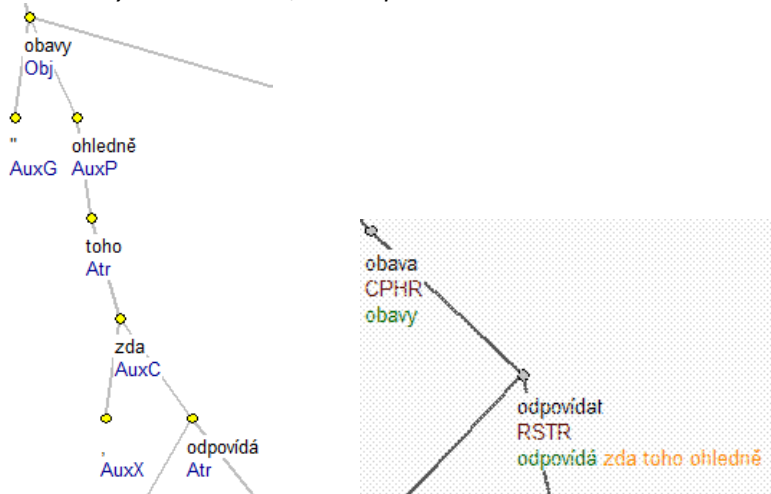
4.5 Pro odkazovací slova připojující závislou klauzi platí:

- (předložková) se zájmenem (např. *díky tomu že; na to aby; toho kdo; tím kým*): na a-rovině visí připojovaná klauze na zájmenu a má afun Atr. Srov. (30), (31).
- adverbialní (např. *tam kam; tehdy když; poté co*): na a-rovině visí připojovaná klauze na adverbium a má afun Adv. Srov. (32).

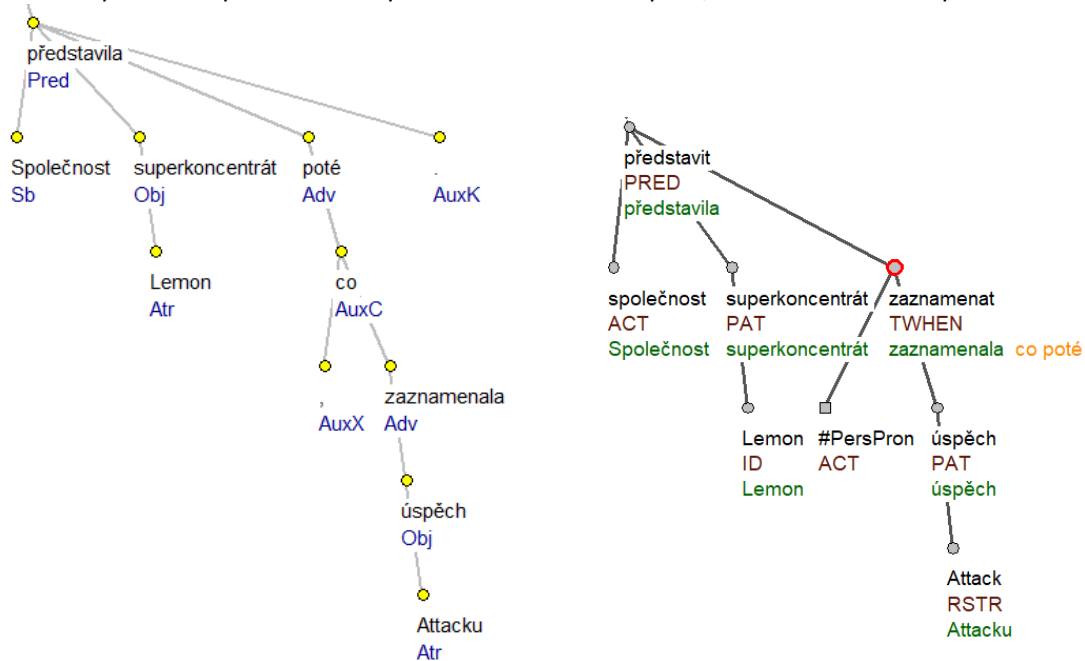
Př. 30: *Společnost bude analyzovat výsledky tohoto trhu před tím, než expanduje na další.*

Př. 31: ... obavy ohledně toho, zda odpovídá ...

Př. 32: Společnost představila superkoncentrát Lemon poté, co zaznamenala úspěch Attacku.

Příloha A.

Abecední seznam funktorů a jejich odpovídající afun

ACMP → Adv	PAT → Obj/Sb
ACT → Obj/Sb	PREC → AuxZ
ADDR → Obj/Sb	PRED → Pred
ADVS → Coord	REAS → Coord
AIM → Adv	REG → Adv
APP → Atr	RESL → Adv
APPS → Apos	RESTR → Adv
ATT → AuxZ	RHEM → AuxZ
AUTH → Atr	RSTR → Atr
BEN → Adv	SUBS → Adv
CAUS → Adv	VOCAT → Vocat
CM → AuxZ	TFHL → Adv
CNCS → Adv	TFRWH → Adv
COMPL → Atv	THL → Adv
COND → Adv	THO → Adv
CONFR → Coord	TOWH → Adv
CONJ → Coord	TPAR → Adv
CONTRA → Coord	TSIN → Adv
CONTRD → Adv	TTILL → Adv
CPHR → Obj/Sb	TWHEN → Adv
CPR → Adv	
CRIT → Adv	
CSQ → Coord	
DENOM → Denom	
DIFF → Adv	
DISJ → Coord	
DIR1 → Adv	
DIR2 → Adv	
DIR3 → Adv	
DPHR → Obj/Sb	
EFF → Obj/Sb999	
EXT → Adv	
FPHR → Atr	
GRAD → Coord	
HER → Adv	
ID → Atr	
INTF → AuxZ	
INTT → Adv	
LOC → Adv	
MANN → Adv	
MAT → Atr	
MEANS → Adv	
MOD → AuxZ	
OPER → Coord	
ORIG → Obj/Sb	
PAR →	
Pred_P/Denom_P/Vocat_P/Partl_P	
PARTL → Partl	